

Список литературы: 1. Генри Джордж. Прогресс и бедность. – М.: ГЕНРИ ДЖОРДЖ ФОНДЕЙШЕН, 1992. – 384 с. 2. Анделсон Р.В. Генри Джордж и реконструкция капитализма // pozdneyakov.tut.su/Seminar/art97/a010297.html 3. Фред Харрисон "Кто боится Генри Джорджа?", Мейсон Гэффни "Неоклассическая экономика: заговор против Генри Джорджа", Галина Титова "Кризис социальной мысли". – В кн.: "За кулисами становления экономических теорий. От теории – к коррупции. – СПб.: Б.&К., 2000. 4. Толстой Л.Н. Единственное возможное решение земельного вопроса. – В кн.: Путь жизни. – М.: Высшая школа, 1993. – 528 с. 5. Податковий кодекс України // Все про бухгалтерський облік. – № 1-3. – 2011. – 354 с. 6. Налоговый кодекс РФ. – М.: Омега-л, 2006. – 814 с.

Надійшла до редколегії 10.11.2011

УДК 658

А.Г. КАРНАУШЕНКО, магістрант, НТУ «ХП», Харків

ПРОБЛЕМИ ІНОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В ГАЛУЗІ ЕНЕРГЕТИЧНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

Розглядається стан інноваційної діяльності підприємств в Україні, зокрема вітчизняних підприємств енергетичного машинобудування. Визначено чинники, що перешкоджають ефективній інноваційній діяльності підприємств в галузі енергетичного машинобудування, та обґрунтовано необхідність пошуку важелів активізації інноваційної діяльності даної галузі, що сприятиме поліпшенню показників діяльності підприємств галузі та підвищенню конкурентоспроможності.

Рассматривается состояние инновационной деятельности предприятий в Украине, в частности отечественных предприятий энергетического машиностроения. Определены факторы, препятствующие эффективной инновационной деятельности предприятий в области энергетического машиностроения, и обоснована необходимость поиска рычагов активизации инновационной деятельности данной отрасли, что будет способствовать улучшению показателей деятельности предприятий отрасли и повышению конкурентоспособности.

The state of innovation activities of enterprises in Ukraine, in particular domestic enterprises in the energy power machine building are considered. The factors, impeding effective innovation activities of enterprises in the energy field power machine building are determined, and the need for the search of the ways of improving innovation activities of this industry, that will favour amending activities of enterprises and the increase of competitiveness.

За умов кризи у країні стало вочевидь, що розвиток економіки країни залежить від рівня інноваційної діяльності кожного підприємства. Впровадження інновацій є головним чинником успіху підприємств в галузі енергетичного машинобудування. Розвиток енергетичного машинобудівного комплексу, збільшення його потенціалу є одним з визначальних напрямів оздоровлення національної економіки. Проте з урахуванням особливої важливості галузі для енергетики, а також за наявності різноманітних проблем у діяльності галузевих підприємств постає необхідність поглибленого пошуку та практичного використання нових шляхів інноваційного розвитку підприємств галузі енергетичного машинобудування з метою відновлення колишнього потенціалу й підвищення конкурентоспроможності.

Вичерпання чинників екстенсивного економічного розвитку обумовлює постійне посилення уваги до пошуку нових факторів прискорення економічної динаміки. Тому запровадження в Україні інноваційної моделі економічного зростання з політичної мети перетворюється на об'єктивну необхідність, альтернативою якій є занепад національної економіки, втрата економічного і національного суверенітету [1].

Сучасний стан інноваційної діяльності в Україні визначається як кризовий. Про це свідчить регресивна динаміка кількості організацій, які виконують наукові дослідження й розробки, кількості підприємств, що займалися інноваціями та підприємств що впроваджували інновації (табл.). Внутрішні витрати на дослідження й розробки протягом останніх років в Україні та й у більшості країн Співдружності становлять менше 1% валового внутрішнього продукту (ВВП), у середньому по країнах Європейського союзу – біля 2%. Із країн ЄС цей показник найвищий у Швеції і Фінляндії. У таких країнах, як Японія й США, він дорівнює відповідно 3,5% і 2,7%. Це все є підтвердженням недостатньої інноваційної активності в Україні.

Таблиця – Інноваційна активність підприємств в Україні

Роки	Кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %
2001	1479	16,5	14,3
2002	1477	18,0	14,6
2003	1487	15,1	11,5
2004	1505	13,7	10,0
2005	1510	11,9	8,2
2006	1452	11,2	10,0
2007	1404	14,2	11,5
2008	1378	13,0	10,8
2009	1304	12,8	10,7
2010	1303	13,8	11,5

В основному інноваційну діяльність вітчизняних підприємств стримують такі чинники, як відсутність фінансування, високі кредитні ставки, недостатність інформації про ринки збуту, слабка зацікавленість виробників у впровадженні нових розробок, а також нестача коштів для розроблення та впровадження нововведень. Основні перешкоди інноваційному розвитку на державному рівні пов'язуються також з відсутністю:

- реальних механізмів об'єднання наявних ресурсів, їх концентрації на найбільш значних та перспективних напрямках розвитку;
- механізму стимулювання приватних компаній до збільшення фінансування здійснюваних ними досліджень і розробок;
- чіткої інноваційної політики, спрямованої на вирішення конкретних економічних проблем тощо [2;3].

Головну роль у підвищенні інноваційної активності підприємств відіграє вибір і реалізація відповідної стратегії інноваційного розвитку підприємства особливо за умов економічної кризи. Формування інноваційної моделі розвитку підприємства має особливості.

По-перше, в інноваційній зоні під впливом підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, відбуваються процеси децентралізації у великих компаніях. Унаслідок цього, великі структури стають гнучкішими у сфері інноваційного виробництва. Реорганізація великих об'єднань веде до інтеграції великого, середнього і малого бізнесу, що сприяє повнішому використанню переваг великого і дрібного виробництва для інноваційного розвитку.

По-друге, на підставі інноваційної моделі реорганізації економіки відбуваються зміни стратегії управління місцевих органів влади: створення нових робочих місць у наукомісткій сфері на базі інноваційних підприємств; підтримка підприємств, які втілюють інновації і розширюють виробництво; фінансування інноваційних витрат, пов'язаних з економічним ризиком. Як наслідок, у місцевому господарстві формується фінансово-економічний механізм ефективного функціонування інноваційних підприємств.

По-третє, інноваційне середовище приводить до появи мережі інноваційних фірм, розвитку співпраці між підприємцями всередині держави і за кордоном на ґрунті структурної перебудови виробництва [1].

Важливим є впровадження інноваційної моделі розвитку в галузі енергетичного машинобудування. Основними стратегічними напрямками розвитку вітчизняного енергомашинобудування є максимально можливе задоволення потреб енергетики за рахунок устаткування вітчизняного виробництва, тобто зведення до мінімуму обсягів імпорту [5].

Свого часу в Україні було створено значний науково-технічний і науково-виробничий потенціал з розробки та випуску основних видів енергетичного об-

ладнання. Вітчизняний енергомашинобудівний комплекс входив до п'ятірки найпотужніших виробників енергетичного обладнання у світі. Попри те, що виробничий потенціал енергомашинобудівних заводів за останні 20 років істотно знизився, вони і нині спроможні задовольнити понад 85% потреб енергетики України в обладнанні та забезпечити експортні поставки в інші країни, звичайно, за умови отримання відповідних замовлень, модернізації та реконструкції основних фондів, упровадження високих технологій, оновлення колективів підприємств висококваліфікованими кадрами [8].

Наукоємне машинобудування постійно вимагає впровадження інноваційних технологій, оновлення застарілих виробничих потужностей.

Метою цієї роботи є визначення факторів, які перешкоджають інноваційному розвитку підприємств енергомашинобудівного комплексу.

Богма О.С. [6] виокремив наступні проблеми, з якими стикається енергетичне машинобудування: значний середній знос та застарілість наявних виробничих потужностей; висока енергоємність технологій, що застосовуються; залежність від імпорту матеріалів та комплектуючих; досить обмежений внутрішній попит. Він також наголошує на тому, що пріоритетом для України є розвиток енергетичного машинобудування, що зумовлюється щоденним зростанням потреб вітчизняних та зарубіжних енергетиків в частині розширення обсягів виробництва та заміни зношеного і морально застарілого обладнання.

Підкреслимо, що наявні на сьогодні проблеми підприємств енергетичного машинобудування зумовлені кризовою ситуацією, у якій галузь опинилася після розпаду СРСР. Так, тісні господарські та збутові зв'язки були розірвані, більшість профільних вузів опинилася “по той бік” кордону. Ці факти сприяли фактичній “консервації” галузі. А це означає, що в недалекому майбутньому Україна може втратити існуючі сьогодні позиції в розробці передових технологій та у виробництві наукоємної продукції [6].

Структура галузі, що склалася, не дозволяє забезпечити єдиний технологічний ланцюг з розробки, освоєння та виготовлення обладнання для різних видів генерації енергії.

Перешкоджають розвитку підприємств галузі та негативно впливають на їх інноваційну діяльність недостатня державна підтримка вітчизняного енерге-

тичного машинобудування, законодавча нестабільність, недостатнє фінансування.

Такі фактори як, недостатність обігових коштів для придбання нового обладнання та проведення модернізації наявного обладнання, що негативно впливає на якість продукції підприємств; та недостатня завантаженість виробництва, що не дає можливості отримувати достатні обсяги прибутків, за рахунок яких фінансувати з метою розширення виробництва нові розробки призводять до того, що підприємства галузі зосередженні на вирішенні поточних проблем, та стратегічне управління та пошук нових перспектив розвитку галузі залишається на другому плані. За таких умов інноваційній діяльності на рівні підприємств не приділяється достатньої уваги.

Таким чином, фактори, що перешкоджають інноваційній діяльності підприємств галузі можна поділити на 3 групи: фактори, що пов'язані з політично-економічною ситуацією та держаною політикою; фактори, що обумовлені недосконалою структурою галузі; та фактори, пов'язані з управлінням на самих підприємствах. Для покращення інноваційного розвитку енергомашинобудівного комплексу, на наш погляд, важливо знайти шляхи вирішення проблем кожної групи цих факторів.

Для активізації інноваційної діяльності в Україні Казарезов А.Я. і Копієвська М.М. [1] запропонували наступні заходи: розробити і впровадити механізм надання пільг інноваційно-активним підприємствам; здійснити середньострокове та довгострокове кредитування зі знижкою ставки інноваційної діяльності підприємств; звільнити від оподаткування ту частину прибутку, яка спрямовується підприємствами до інноваційних фондів.

Як зазначається в [1], формування механізму забезпечення інноваційної діяльності підприємств країни повинно здійснюватись в комплексі національної інноваційної системи створення високотехнологічних виробництв і промислового освоєння результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

Найважливішою умовою інноваційного розвитку галузі є ідентифікація пріоритетів, які задають майбутні науково-технологічні та виробничі орієнтири, і їх послідовну реалізацію.[7] Ідентифікація інноваційних пріоритетів для галузі енергетичного машинобудування на державному рівні, створить чітку структу-

ру цілей та можливостей в галузі енергетичного машинобудування, яка полегшить прийняття управлінських рішень, виокремить перспективні напрямки розвитку інновацій в енергетичному машинобудуванні, які потребують інвестицій, що сприятиме динамічному розвитку галузі та підвищенню конкурентоспроможності.

Таким чином, у роботі наведено основні чинники, що перешкоджають інноваційній діяльності, визначено фактори, які впливають на інноваційний розвиток галузі енергетичного машинобудування. Наведено пропозиції вчених щодо активізації інноваційної діяльності. Але слід зазначити що питання пошуку шляхів покращення інноваційної діяльності галузі енергетичного машинобудування є відкритим, і потребує подальшого дослідження.

Список літератури: 1. Казарєзов А.Я., Копієвська М.М. Сучасні питання інноваційної діяльності підприємств України // Економіка. Наукові праці. – 2008 – Том 99. Випуск 86 сс. 85-90. 2. Кіктенко О.В. Формування передумов реалізації переваг інноваційної діяльності // Економіка і держава. – 2007. – № 3 – Сс. 67-70. 3. Говоруха Ж.А. Питання розвитку інноваційної діяльності підприємств України // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 8 – С. 107-115. 4. Андросук Г. Зарубежний опыт стимулирования инновационной деятельности // Бизнес-информ. – 1996. – № 1. – С. 19-21. 5. Міністерство палива та енергетики України. Енергетична стратегія України на період до 2030 року та подальшу перспективу. 2003 6. Богма О.С. Визначення проблем та перспектив розвитку вітчизняних підприємств енергетичного машинобудування // <http://www.nbu.gov.ua/portal/>. 7. А.В. Дуб, С.А. Шашнов. Инновационные приоритеты в энергетическом машиностроении: опыт отраслевого Форсайта. Форсайт – №3(3) – 2007. 8. Ю.М. Мацевитий, А.К. Шидловський. Напрями розвитку електроенергетики та енергомашинобудування // Вісник НАН України – №2 – 2006

Надійшла до редколегії 19.10.2011

УДК 330.101.5

І.М. КОЛЕСНІЧЕНКО, канд. екон .наук, доцент, ХНЕУ, Харків,
К.В. КОВАЛЬОВА, студентка, ХНЕУ, Харків.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ

Визначено інституціональні складові розвитку фінансово-кредитної системи. Розкрито сутність інституціонального середовища фінансового сектора. З'ясовано основні інституціональні чинники розвитку фінансово-кредитної системи.

Выявлено составляющие институциональной структуры финансово-кредитной системы. Раскрыта сущность институциональной среды финансового сектора. Определены основные институциональные факторы развития финансово-кредитной системы.

It had been identified the components of the institutional structure of the financial and credit system. It had been revealed the essence of the institutional environment of the financial sector. It had been identifies the key institutional factors of financial and credit system development.